

ALEIDA ASSMANN

CULTURAL MEMORY AND WESTERN CIVILIZATION Functions, Media, Archives

(Cambridge University Press, 2012. 422 o.)

1999-ben látott magyarul napvilágot Jan Assmann *A kulturális emlékezet* című, német nyelven eredetileg hét évvel előbb kiadott alapvető műve. A magyar kiadás évében publikálta felesége, Aleida Assmann *Erinnerungsräume. Formen und Wandlungen des kulturellen Gedächtnisses* (Emlékezeti helyek. A kulturális emlékezet formái és változatai) címen a heidelbergi iskola másik fontos írását. A két klasszikussá vált kötet angol fordítása tavaly egyszerre került kiadásra a Cambridge Egyetem kiadójának gondozásában.

Az emlékezetkutatás (*memory studies*) – nem utolsó sorban az Assmann házaspár és Pierre Nora úttörő munkásságának köszönhetően – az elmúlt két évtizedben a társadalomtudományok egyik leghatásosabb tudományos paradigmájának bizonyult, amelynek ereje önálló elnevezése mellett külön folyóiratokban, könyvsorozatban, nemzetközi kutatási központokban érhető tetten. Mára olyan nemzetközi inter- vagy traszdiszciplináris területté nőtte ki magát, amely találkozási pontot és az együttgondolkodás esélyét jelenti a természet-, társadalom- és bölcsészettudományok különböző részterületei számára a neurobiológiától és informatikától a pszichológián át akár a művészet-, irodalom- és társadalomtörténetig, összetettségében és szerteágazó voltában magában hordozva lehetőségeket és korlátokat egyaránt. A még mindig születőben lévő tudományterület ugyanakkor ezer szállal kötődik a tágabb értelemben vett hadtörténelemhez is. Egyrészt mert a régimúlt időkől kezdve a „szívekért és elmékért” folyó küzdelem a hadviselés fontos elemét képezte, ez pedig nem választható el a múlt reprezentációja, az emlékezet kérdéskörétől. Másrészt mert a 20. századi totalitárius rezsimek működésén túl, elsősorban éppen a háborúk, polgárháborúk, forradalmak tapasztalata, a konfliktusos és traumatikus múlttal való szembenézés hajtóereje hozta létre és formálja továbbra is a vizsgálódásnak ezt az új, diszciplinának átívelő terepét.

A hazai tudományosságban az ezredforduló környékén gyökeret verő irányzat talán először Gyáni Gábor munkásságában tükröződött, majd néhány fiatalabb pályatársa, valamint az 1956-os Intézet kiadványaiban is megjelent. A Debreceni Egyetemen pedig 2011 óta komplex európai uniós kutatási program keretében vizsgálják és gyűjtik össze a magyar emlékezeti helyeket, amelynek tavalyi nyitó konferenciáján nem véletlenül Aleida és Jan Assmann volt diszvendég. A terület és az előadó sokoldalúságát mi sem jelzi jobban, mint az emlékezet átalakító erejéről szóló (a *Studia Litteraria* legfrissebb számában megjelent) előadás, amelyben Aleida Assmann a konfliktusos múlt meghaladásának módjairól szólva a spanyol polgárháború emlékezetének példáján keresztül mutatta be az emlékezetnek a felejtés konszenzusától a múltfeldolgozás és szembenézés felé mutató dinamikáját.

Jan és Aleida Assmann angolul most megjelent kötetei kiegészítik egymást, érdekes látni, ahogyan eltérő tudományterületek és korszakok keretében fejtik ki ugyanazt a gondolati tartalmat. Forrásvidékük is ugyanaz, nem csupán a házassági kötelék okán: a heidelbergi egyetem egyiptológia tanszékén már az 1980-as évek végén elkezdődő előadások, műhelymunka folyamányai mind ezek, mind a témában született további kötetek. Ahogyan Jan Assmann az egyiptológia és az ókori közel-keleti magaskultúrák világából veszi példáit, amelyek adott esetben a 20. századi diktatúrákra is alkalmazhatók, úgy Aleida Assmann Shakespeare drámáiban, vagy az újkori angol költők műveitől kiindulva az angol irodalom és a modern vizuális művészet területein mutat rá az emlékezet működésére. Amit Jan Assmann a politika és a hatalom nézőpontjából látat, azt Aleida Assmann a művészetek felől közelíti meg.

Aleida Assmann könyve angol alcímének megfelelően három nagy részre tagolódik, az első a kulturális emlékezet működésének sajátosságait, a második annak hordozóit, míg a harmadik rész megőrzésének sajátosságait, változó formáit és korlátait elemzi. Az emlékezet működéséhez a szerző elsősorban irodalmi látószögből közelít: így az emlékezetpolitika a politikai identitással szorosan összefüggő sajátosságai, amelyre nem egy érzéletes példa adódna akár az elmúlt század

totalitárius törekvéseinek mezejéből is, a közelmúlttól elrugaskodva, Shakespeare történelmi drámáinak tükrében jelenik meg.

A könyv második része a kulturális emlékezet tartalmait hordozó és közvetítő médiumokat, az írásos és képi megjelenési formáit, a test és a helyek emlékezetét veszi sorra. A kilencedik és tizenegyedik fejezetben a – Frances Yates 1960-as években megjelent alapvető munkájában részletesen elemzett – római szónoki hagyomány nyomán az erőteljes képi ábrázolás (*imagines agentes*) és a földrajzi helyek emlékezetre gyakorolt hatását számos irodalmi idézet támasztja alá. Ebben a részben található a könyv egyik közvetlen magyar vonatkozása is, amely 1956 emlékezetéhez és annak 1989-ben játszott szerepéhez kapcsolódik. A funkcionális emlékezet működésére és a hivatalos kánonnal szembeni ellenemlékezet erejének érzékeltetésére a szerző Nagy Imrét hozza példaként, akinek emlékezetét ugyan törölték a történelemkönyvekből, személyét és működését pedig felejtésre ítélték a Kádár-rendszerben, a rendszerváltás idején mégis a hivatalosan törölt emlékezet megnyilvánulásaként az ellenemlékezet szimbolikus alakjává vált, elősegítve az átmenet magyarországi folyamatait.

Különösen érdekes, Goethe különbségtétele a személytelen tér és a hely különös jelenést és titkokat hordozó fogalma között, akinek gondolata – tehetjük hozzá – évszázadokkal később Hamvas Béla írásában visszhangzik: „A helyet nem szabad összetéveszteni a térrel. A tér és a hely között az a különbség, hogy a térnek száma, a helynek arca van. A tér, hacsak nem kivételes, minden esetben pontos vonalakkal lehatárolható, területe négyzetmilliméterre kiszámítható és alakja körzővel és vonalzóval megrajzolható. A tér mindig geometriai ábra. A hely mindig festmény és rajz, és nincs belőle több, mint ez az egy. A térnek képlete, a helynek génusza van”.

Az erőteljes képek és hatások ugyanakkor az emlékezet rögzítéséhez járulnak hozzá csakúgy, mint a komplex tartalmakat sűrítő szimbólumok, vagy a pszichoszomatikusan is jelentkező traumák. A traumatikus emlékezet kapcsán részletesen és érzékenyen mutatja be a szerző a holocausthoz és Auschwitz tapasztalatához való viszony irodalmi feloldási kísérleteit és hatás, szimbólum, trauma hármásának kölcsönhatásait is. Aleida Assmann a traumákat elemezve hosszan és részletesen mutatja be a hamis emlékek (*false memory*) érdekes és talán kevésbé ismert problémakörét is, bemutatva a parázs társadalmi vitát is, amely a kilencvenes évek közepén az Egyesült Államokban a gyermekkori bántalmazás és traumatikus emlékek kapcsán folyt. A vita egyik kulcsfigurája Elizabeth Loftus amerikai pszichológusnő volt, aki az emlékezet működését tanulmányozva bizonyította, hogy (nem is túl bonyolult) kísérleti módszerek alkalmasak szemtanúk saját tapasztalaton alapuló emlékeinek megváltoztatására, bizonyos részletek kicserélésére, akár olyan mértékben, hogy a felidézés során feltett kérdés egyetlen szavának módosítása jelentősen befolyásolja az esemény emlékképét. A kísérletek során sikerrel változtatták meg a kísérletben részt vevők saját élettörténetére vonatkozó emlékeit is, akár egész emlékekre vonatkozóan is. A kísérletek alanyai saját emlékként idéztek fel és írtak le teljes részletességgel olyan, akár hétköznapi, akár különleges eseményekre vonatkozó emlékeket, amelyek valójában sohasem történtek meg. A hamis emlékképek kialakulásában elsődleges szerepe volt a vizualitásnak és a képzeletnek. Olyan kísérletek alanyai, akiket egy videoklip megtekintése után egy kitalált jelenet elképzelésére kértek, a későbbiekben az elképzelt jelenetre megtörténtként emlékeztek. A pszichológusnő és munkatársai megállapítása szerint, ha személyes emlékeink ennyire befolyásolhatók, még inkább igaz ez olyan (nyilvános) események lenyomatára, amelyekről nem rendelkezünk ilyen részletgazdag vagy személyes tapasztalaton alapuló emlékképekkel. Loftus úgy találta, hogy „egy hiedelem vagy emlék megváltoztatásának jelentős hatása lehet a gondolatokra és viselkedésre”, egészen az ízlés, táplálkozási szokások szintjéig. Az emlékezet megváltozása végső soron a személyiség megváltozását vonja maga után. A vita tehát az emlékezet sebezhetőségére és működésének érdekes új vonatkozásaira irányította a figyelmet.

A testben hordozott traumatikus emlékezet gyakran jelent háborús emlékezetet. Ennek feloldási kísérletei jelennek meg nem egy huszadik századi irodalmi műben, így Kurt Vonnegut *Ötös számú vágóhíd* című, a II. világháború alatti drezdai bombázásokat megörökítő művében is. A szerző külön figyelmet szentel a regény jellegzetes elbeszélési formájának, kiemelve az író sajátos nézőpontját, aki német bevándorlók leszármazottjaként, az amerikai hadifogoly szemszögéből látatja a szövetségesek bombázását az 1960-as évek amerikai békemozgalmainak idejéből visszatekintve.

A traumatikus emlékezet ugyanakkor földrajzi helyekhez is kapcsolódhat, ahogyan egy-egy ellentmondásos vagy tragikus esemény helyének megnevezése önmagában hordozza annak sűrített jelentését. Innen csak egy lépés, hogy a szerző az emlékhelyek és múzeumok kialakításának érdekes problematikájára hívja fel a figyelmet, ahol a tárgyak és helyek a múlt és jelen közötti közvetítőként, az „emlékezet mádiájaként” jelennek meg. Ez egybevág a muzeológia új irányzataival, amelyek a történelmet megélt tapasztalatként próbálják a látogató felé közvetíteni, ahol a történelmi ismeretek „felszívódását” a közvetlen érzékelés és az „érzelmi színezés segíti és fokozza”. Ugyanakkor Assmann olyan paradoxonokra is felfigyel, hogy a megőrzés nem csupán konzervál egy állapotot, hanem egyben változtatást is jelent egy történelmi helyszínen, illetve hogy a szimbolikus megemlékezéstől sokkal könnyebb a felejtéshez eljutni, mint az emlékezet aktív feldolgozásához. Ugyanakkor az emlékezet helyeit egyfajta „kontakt zónákként” értelmezi, melyek egyszerre hordozzák a megtapasztalható jelenlétet és a történelmi hiányt („itt, de nem most”).

A könyv harmadik része az emlékezet megőrzésének problematikájában merül el, különösen a szelekció és az archiválás kérdéseit járja körül. A szerző különös hangsúllyal tárgyalja a levéltárak és levéltározás a technikai fejlődés kihívásaira adott válaszként történő gyökeres és koncepcionális megváltozását, amelynek eredményeként a megőrzésről a hangsúly a „folyamatos másolásra”, „az információ átírásának permanens gyakorlatára” tevődik és a kulturális emlékezet a technológia tartományába helyeződik át. Nem csupán az emberi elmén és testen kívül helyeződik tehát ezáltal, de az automatizmusok révén az emberi kezeléséből is kikerül, ugyanakkor Assmann az általa „megaagynak” nevezett külső emlékezet felépítését az emberi emlékezet neurológiai szerkezetéhez hasonlítja.

Aleida Assmann könyve gondolatébresztő, a közelmúlt, a kultúra és az emlékezet összetett kérdéseit boncolgató, magyar fordításra érdemes alapmű.

Tulipán Éva

TARTALOM

	TANULMÁNYOK	
TÓTH SÁNDOR LÁSZLÓ	A kavarak (kabarok) katonai és politikai szerepe	315
CSIKÁNY TAMÁS	Egy céltalan haditerv – Komárom 1849. július 11.	353
KINCSES KATALIN MÁRIA	Szellemtörténet és hadtörténetírás. A magyar hadtörténetírás kapcsolódási pontjai, különös tekintettel az 1930-as évekre	377
	KÖZLEMÉNYEK	
TŐSÉR MÁRTON	II. Basileios bolgár háborúja és a balkáni hadjáratok nehézségei a bizánci hadügyi irodalom tükrében	413
STEFAN ALBRECHT	Das griechische Projekt Andreas II.	440
BÁRÁNY ATTILA	II. András és a Latin Császárság	461
J. ÚJVÁRY ZSUZSANNA	Egy hírhedt lesvető a XVII. századból – Kösze Gyurkó zsámbéki akciója	481
ILLIK PÉTER	Magyar rabok soproniakhoz írt könyörgő levelei a XVII. századból	510
ÍRÁSNÉ MELIS KATALIN	AZ 1686-os katonai kórház és temető régészeti feltárása a Margit-szigeten	522
SÁNTA ÁKOS	Munkács 1711 – Végjáték a Latorca mellett	549
	VITA	
SZÁMVÉBER NORBERT	Egy forráskiadvány margójára (A magyar megszálló csapatok a Szovjetunióban – Levéltári dokumentumok 1941–1947. Szerk. Krausz Tamás, Varga Éva Mária.)	571
	MŰHELY	
NÉGYESI LAJOS	Árpád pajzsra emelése	583
ANDREA GARDI	A tudós katona képe. Luigi Ferdinando Marsigli: hogyan alkossuk meg saját történelmi emlékezetünket	593
	FORRÁSKÖZLEMÉNYEK	
GERMUSKA PÁL	A Honvédelmi Bizottság („Trojka”) 1950–1952. évi jegyzőkönyvei	613
	SZEMLE	
KATHRYN HURLOCK	Britain, Ireland and the Crusades, c. 1000–1300 (<i>Veszprémy László</i>)	645
JOHN JEFFERSON	The holy Wars of King Wladislas and Sultan Murad: the ottoman–christian Conflict from 1438–1444 (<i>Veszprémy László</i>)	647
NORMAN HOUSLEY	Crusading and the Ottoman Threat, 1453–1505 (<i>Veszprémy László</i>)	650
HAUSNER GÁBOR	Márs könyvet olvas. Zrínyi Miklós és a 17. századi hadtudományi irodalom (<i>Illik Péter</i>)	652

SÜLI ATTILA	A nemzetőrség, a honvédség és a Kossuth-szabadsapat szervezése Erdélyben 1848-ban (<i>Kemény Krisztián</i>)	654
NAGY-L. ISTVÁN (SZERK.)	Veszprém megyeiek az 1848–1849-es szabadságharcban (<i>Farkas Gyöngyi</i>)	658
CSEPREGI KLÁRA – CSEPREGI OSZKÁR – FÜLÖP ÁRON – ILLIK PÉTER – NÁNAY MIHÁLY – WEISZHÁR ATTILA (SZERK.)	A történelem peremén. Adalékok Magyarország történetéhez (<i>Pálmány Béla</i>)	660
ALEIDA ASSMANN	Cultural Memory and Western Civilization. Functions, Media, Archives (<i>Tulipán Éva</i>)	664

CONTENTS

STUDIES	
SÁNDOR LÁSZLÓ TÓTH	Military and political Role of the Khavars (Kabars) 315
TAMÁS CSIKÁNY	A Battle Plan Without Goal. 11 July 1849, Komárom 353
KATALIN MÁRIA KINCSESI	Intellectual History and Military History. Connection Points of Hungarian Military History with Special Respect to the 1930s 377
PUBLICATIONS	
MÁRTON TÖSÉR	Basil II's Bulgarian War and the Difficulties of the Balkan Campaigns in the Light of Byzantine Warfare Literature 413
STEFAN ALBRECHT	Andrew II's Greek Venture 440
ATTILA BÁRÁNY	Andrew II and the Latin Empire 461
ZSUZSANNA J. ÚJVÁRY	An Ill-famed Ambusher from the 17th Century – Gyurkó Kösze's Maneuver at Zsámbék 481
PÉTER ILLIK	Hungarian Prisoners' Pleading Letters to the Dwellers of Sopron in the 17th Century 510
KATALIN MELIS ÍRÁS	Excavation of the 1686 Military Hospital and Cemetery on Margaret Island, Budapest 522
ÁKOS SÁNTA	Munkács 1711 – Endgame at the River Latorca 549
DISPUTE	
NORBERT SZÁMVÉBER	To the Margin of a Source Publication 571
WORKSHOP	
LAJOS NÉGYESI	Raising Prince Árpád on Shield 583
ANDREA GARDI	The Picture of the Scholarly Soldier. Luigi Ferdinando Marsigli – how to create our own historical recollection? 593
SOURCE PUBLICATIONS	
PÁL GERMUSKA	Minutes of the National Defence Committee ('Troika') from the years 1950–1952 613
REVIEW	
KATHRYN HURLOCK	Britain, Ireland and the Crusades, c.1000–1300 (<i>László Veszprémy</i>) 645
JOHN JEFFERSON	The Holy Wars of King Wladislas and Sultan Murad: The Ottoman–Christian Conflict from 1438–1444 (<i>László Veszprémy</i>) 647
NORMAN HOUSLEY	Crusading and the Ottoman Threat, 1453–1505 (<i>László Veszprémy</i>) 650

GÁBOR HAUSNER	Márs Is Reading a Book. Miklós Zrínyi and the 17th century Literature on Warfare (<i>Péter Illik</i>) 652
ATTILA SÜLI	Organizing the National Guard, the National Army, and Kossuth's Volunteers Corps in Transylvania in 1848 (<i>Krisztián Kemény</i>) 654
ISTVÁN NAGY-L. (ed.)	Men from Veszprém County in the 1848–1849 War of Independence (<i>Gyöngyi Farkas</i>) 658
KLÁRA CSEPREGI – OSZKÁR CSEPREGI – ÁRON FÜLÖP – PÉTER ILLIK – MIHÁLY NÁNAY – ATTILA WEISZHÁR	On the Edge of History. A Contribution to the History of Hungary (<i>Béla Pálmány</i>) 660
ALEIDA ASSMANN	Cultural Memory and Western Civilization. Functions, Media, Archives (<i>Éva Tulipán</i>) 664

TABLE DES MATIÈRES

	ETUDES	
SÁNDOR LÁSZLÓ TÓTH	Le rôle militaire et politique des khavars (kabards)	315
TAMÁS CSIKÁNY	Un plan de guerre sans but. Komárom, le 11 juillet 1849	353
KATALIN MÁRIA KINCSESI	L'histoire des idées et l'historiographie militaire. Les points de connexion de l'historiographie militaire hongroise, en particulier dans les années 1930	377
	PUBLICATIONS	
MÁRTON TÖSÉR	La guerre bulgare de Basile II et les difficultés des campagnes dans les Balkans à la lumière de la littérature militaire byzantine	413
STEFAN ALBRECHT	L'entreprise grecque d'André II de Hongrie	440
ATTILA BÁRÁNY	André II de Hongrie et l'Empire latin	461
ZSUZSANNA J. ÚJVÁRY	Un homme du 17 ^e siècle réputé pour ses guet-apens – L'action de Gyurkó Kösze à Zsámbék	481
PÉTER ILLIK	Lettres de supplication du 17 ^e siècle écrites par des prisonniers hongrois à des habitants de Sopron	510
KATALIN MELIS ÍRÁS	Fouilles archéologiques de l'hôpital et du cimetière militaires de 1686 sur l'Île Marguerite de Budapest	522
ÁKOS SÁNTA	Moukatcheve 1711 – Finale près de la rivière Latorytza	549
	DEBAT	
NORBERT SZÁMVÉBER	En marge d'une publication de source	571
	ATELIER	
LAJOS NÉGYESI	Árpád élevé sur le pavois	583
ANDREA GARDI	Image d'un militaire savant. Luigi Ferdinando Marsigli – Comment créer notre propre mémoire historique ?	593
	PUBLICATIONS DE SOURCE	
PÁL GERMUSKA	Procès-verbaux du Comité de Défense nationale («Troïka»), 1950–1952	613
	REVUE	
KATHRYN HURLOCK	Britain, Ireland and the Crusades, c.1000–1300 (<i>László Veszprémy</i>)	645
JOHN JEFFERSON	The Holy Wars of King Wladislas and Sultan Murad: The Ottoman–Christian Conflict from 1438–1444 (<i>László Veszprémy</i>)	647
NORMAN HOUSLEY	Crusading and the Ottoman Threat, 1453–1505 (<i>László Veszprémy</i>)	650
GÁBOR HAUSNER	Miklós Zrínyi et les ouvrages de science militaire du 17 ^e siècle (<i>Péter Illik</i>)	652

ATTILA SÜLI	L'organisation de la garde nationale, de l'armée hongroise et les corps francs Kossuth en Transylvanie en 1848 (<i>Krisztián Kemény</i>)	654
ISTVÁN NAGY-L. (ed.)	Les habitants du département de Veszprém dans la guerre d'indépendance de 1848–1849 (<i>Gyöngyi Farkas</i>)	658
KLÁRA CSEPREGI – OSZKÁR CSEPREGI – ÁRON FÜLÖP – PÉTER ILLIK – MIHÁLY NÁNAY – ATTILA WEISZHÁR	En marge de l'histoire. Contributions à l'histoire de la Hongrie (<i>Béla Pálmány</i>)	660
ALEIDA ASSMANN	Cultural Memory and Western Civilization. Functions, Media, Archives (<i>Éva Tulipán</i>)	664

INHALT

STUDIEN	
SÁNDOR LÁSZLÓ TÓTH	Die militärische und politische Rolle der Kavaren (Kabaren) 315
TAMÁS CSIKÁNY	Ein Schlachtplan ohne Ziel. Komárom (Komorn), 11. Juli 1849 353
KATALIN MÁRIA KINCSES	Geistesgeschichte und Militärgeschichtsschreibung. Die Verknüpfungspunkte der ungarischen Kriegsgeschichtsschreibung, mit besonderem Blick auf die 1930er Jahre 377
MITTEILUNGEN	
MÁRTON TÖSÉR	Der bulgarische Krieg Basileios' II. und die Schwierigkeiten der Balkan-Feldzüge im Spiegel der byzantinischen Kriegsliteratur 413
STEFAN ALBRECHT	Das Griechische Projekt Andreas II. 440
ATTILA BÁRÁNY	Andreas II. und das Lateinische Kaiserreich 461
ZSUZSANNA J. ÚJVÁRY	Ein berühmter Hinterhältler aus dem 17. Jahrhundert – Die Aktion von Gyurkó Kösze in Zsámbék (Schambeck) 481
PÉTER ILLIK	Bittbriefe ungarischer Gefangener an Einwohner von Sopron (Ödenburg) aus dem 17. Jahrhundert 510
KATALIN MELIS ÍRÁS	Die archäologische Erschließung des Lazarets und Friedhofs des Jahres 1686 auf der Margareteninsel in Budapest 522
ÁKOS SÁNTA	Munkács (Munkatsch), 1711 – Endspiel an der Latorica 549
DISKUSSION	
NORBERT SZÁMVÉBER	Randnotiz einer Quellenpublikation 571
WERKSTATT	
LAJOS NÉGYESI	Das Auf-den-Schild-Heben Árpáds 583
ANDREA GARDI	Das Bild des gelehrten Soldaten. Luigi Ferdinando Marsigli – Wie schaffen wir unser eigenes historisches Andenken? 593
QUELLENPUBLIKATIONEN	
PÁL GERMUSKA	Die Protokolle der Landesverteidigungskomitees („Troika“) der Jahre 1950–1952 613
RUNDSCHAU	
KATHRYN HURLOCK	Britain, Ireland and the Crusades, c.1000–1300 (<i>László Veszprémy</i>) 645
JOHN JEFFERSON	The Holy Wars of King Wladislas and Sultan Murad: The Ottoman–Christian Conflict from 1438–1444 (<i>László Veszprémy</i>) 647

NORMAN HOUSLEY	Crusading and the Ottoman Threat, 1453–1505 (<i>László Veszprémy</i>)	650
GÁBOR HAUSNER	Mars und seine Lektüren. Miklós Zrínyi und die militärwissenschaftliche Literatur des 17. Jahrhunderts (<i>Péter Illik</i>)	652
ATTILA SÜLI	Die Organisierung der Nationalgarde, der Honvéd-Armee und der Kossuth-Freischar in Siebenbürgen im Jahr 1848 (<i>Krisztián Kemény</i>)	654
ISTVÁN NAGY-L. (ed.)	Soldaten aus dem Komitat Veszprém im Freiheitskampf des Jahres 1848–1849 (<i>Gyöngyi Farkas</i>)	658
KLÁRA CSEPREGI – OSZKÁR CSEPREGI – ÁRON FÜLÖP – PÉTER ILLIK – MIHÁLY NÁNAY – ATTILA WEISZHÁR	Am Rande der Geschichte. Beiträge zur Geschichte Ungarns (<i>Béla Pálmány</i>)	660
ALEIDA ASSMANN	Cultural Memory and Western Civilization. Functions, Media, Archives (<i>Éva Tulipán</i>)	664

СОДЕРЖАНИЕ

	СТАТЬИ	
ШАНДОР ЛАСЛО ТОТ	Военная и политическая роль кабаров	315
ТАМАШ ЧИКАНЬ	Бесцельный военный план. Комаром, 11. июля 1849. года	353
КАТАЛИН МАРИЯ КИНЧЕШ	История духов и военная историография. Точки соприкосновения венгерской военной историографии, уделяя особое внимание 1930 годам	377
	СООБЩЕНИЯ	
МАРТОН ТЁШЕР	Болгарская война Базилеиоса II и трудности балканских военных походов в зеркале византийской военной литературы	413
АЛЬБРЕХТ СТЕФАН	Греческий проект Андрея II.	440
АТТИЛА БАРАНЬ	Андрей II и Латинская Империя	461
ЖУЖАННА И. УЙВАРИ	Пресловутый устроитель засад из XVII века – Акция в Жамбеке Кёсе Дьюрко	481
ПЕТЕР ИЛЛИК	Умоляющие письма венгерских рабов, написанные к жителям Шопрона из XVII века	510
КАТАЛИН ИРАШНЕ МЕЛИШ	Военный госпиталь и кладбище 1686 года на острове Маргит	522
АКОШ ШАНТА	Мункачево 1711 год. Эндшпиль около селения Латорца	549
	ДИСКУССИЯ	
НОРБЕРТ САМВЕБЕР	На поля одного сборника источников	571
	МАСТЕРСКАЯ	
ЛАЙОШ НЕДЬЕШИ	Поднятие щита Арпада	583
АНДРЕА ГАРДИ	Облик военного-ученого. Луиджи Фердинандо Марсигли – как создать нашу собственную историческую память	593
	СООБЩЕНИЯ ИСТОЧНИКОВ	
ПАЛ ГЕРМУШКА	Протоколы 1950–1952 годов Военной Комиссии („Тройки”)	613
	ОБЗОР	
КАТРИН ХЭРЛОК	Britain, Ireland and the Crusades, c. 1000–1300 (<i>Ласло Веспреми</i>)	645
ДЖОН ДЖЕФФЕРСОН	The Holy Wars of King Wladislas and Sultan Murad: The Ottoman– Christian Conflict from 1438–1444 (<i>Ласло Веспреми</i>)	647
НОРМАНН ХОУСЛЕЙ	Crusading and the Ottoman-Threat, 1453–1505 (<i>Ласло Веспреми</i>)	650

ГАБОР ХАУСНЕР	Марс читает книгу. Зрини Миклош и военно-научная литература XVII-ого века (<i>Петер Иллик</i>) 652
АТТИЛА ШЮЛИ	Организация национальной гвардии, армии и свободных войск Кошута в Трансильвании в 1848 году (<i>Кристиан Кемень</i>) 654
ИШТВАН НАДЬ-Л. (ред.)	Жители Веспремской области в освободительной борьбе 1848–1849 гг. (<i>Дьёнди Фаркаш</i>) 658
КЛАРА ЧЕПРЕГИ – ОСКАР ЧЕПРЕГИ – АРОН ФЮЛЁП – ПЕТЕР ИЛЛИК – МИХАЙ НАНАИ – АТТИЛА ВЕЙСХАР (ред.)	На кромке истории. Материалы к истории Венгрии (<i>Бела Палмань</i>) 660
АЛЕИДА АССМАНН	Cultural Memory and Western Civilization. Functions, Media, Archives (<i>Ева Тулитан</i>) 664

**„A HADTÖRTÉNETI INTÉZET ÉS MÚZEUM KÖNYVTÁRA” SOROZAT
MEGJELENT KÖTETEI**

1. *Dombrády Lóránd*: Werth Henrik akiről nem beszéltünk. Budapest, Argumentum, 2005.
2. *Mészáros Kálmán*: II. Rákóczi Ferenc tábornokai és brigadérosai. A kuruc katonai felső vezetés létrejötte és hierarchiája, 1703–1711. Budapest, Argumentum, 2006.
3. *Hermann Róbert*: Kossuth hadserege, Kossuth fővezérei. Budapest, Argumentum, 2007.
4. *Kubinyi András*: Nándorfehérvártól Mohácsig. A Mátyás- és Jagelló-kor hadtörténete. Budapest, Argumentum, 2007.
5. *Jankó Annamária*: Magyarország katonai felmérései, 1763–1950. Budapest, Argumentum, 2007.
6. *Veszprémy László*: Lovagvilág Magyarországon. Lovagok, keresztetek, hadmérnökök a középkori Magyarországon. Válogatott tanulmányok. Budapest, Argumentum, 2008.
7. *Torma Béla Gyula – Veszprémy László* (szerk.): Egy elfeledett diadal. A 907. évi pozsonyi csata. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2008.
8. *Urbán Aladár*: Batthyánytól Kossuthig. Hadsereg és politika 1848 nyarán és őszén. Budapest, Argumentum, 2009.
9. *B. Szabó János*: A honfoglalóktól a huszárokig. A középkori magyar könnyűlovasságról. Budapest, Argumentum, 2010.
10. *Borosy András*: Hadakozók, keresztetek, hadi érdemek a középkori Magyarországon. Válogatott tanulmányok. Budapest, Argumentum, 2010.
11. *Székely György*: Népek, rendek, dinasztikiák. Tanulmányok Közép- és Kelet-Európa hadtörténetéből. Budapest, Argumentum, 2010.
12. *Balla Tibor*: A nagy háború osztrák–magyar tábornokai. Budapest, Argumentum, 2010.
13. *Markó György*: A Honvédelmi Minisztérium szervezete, 1945–1956. Budapest, Argumentum, 2011.
14. *Farkas Katalin*: Magyar függetlenségi törekvések, 1859–1866. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Line Design, 2011.
15. *Hausner Gábor*: Más könyvet olvas. Zrínyi Miklós és a 17. századi hadtudományi irodalom. Budapest, Argumentum, 2011.
16. *Kovács László*: A magyar kalandozások zsákmányáról. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Line Design, 2011.
17. *Tulipán Éva*: Szigorúan ellenőrzött emlékezet. A Köztársaság téri ostrom 1956-ban. Budapest, Argumentum, 2012.
18. *Dombrády Lóránd*: Szombathelyi Ferenc vezérezredes. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2012.
19. *Czigány István – Kincses Katalin Mária* (szerk.): Az újrakezdés esélye. Tanulmányok a Rákóczi-szabadságharc befejeződésének 300. évfordulója alakalmából. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2012.
20. *Pete László*: Garibaldi magyar parancsnokai. Budapest, HM Hadtört. Intézet és Múzeum, Line Design, 2013.
21. *Kálmán Peregrin – Veszprémy László*: Európa védelmében. Kapisztrán Szent János és a nándorfehérvári diadal emlékezete. Budapest, HM Hadtört. Intézet és Múzeum, Line Design, 2013.

